Q. D. B. V.

DISPUTATIONEM JURIS PUBLICI ET PRIVATI DE ENSIFERIS

SUB PRÆSIDIO

DN. GEORGII ADAMI STRUVII,

JCTI CONSUMMATISSIMI, SERENISSIMORUM DUCUM SAXO-VINARIENSIUM CONSILIARII INTIMI, ILLUSTRISSIMI REGIMINIS AC CONSISTORII SAXO-JENENSIS PRÆSIDIS EMINENTISSIMI, FACULTATIS JURIDICÆ ORDINARII, UT ET CURIÆ PROVINCIALIS AC SCABINATUS ASSESSORIS PRIMARII MERITISSIMI.

DN. PATRONI ET PROMOTORIS SUI SUMMO PIETATIS ET OBSERVANTIÆ CULTU ÆTERNUM DEVENERANDI,

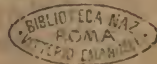
IN

CELEBERRIMA HAC SALANA

publicæ disquisitioni exponet

IN AUDITORIO JCTORUM

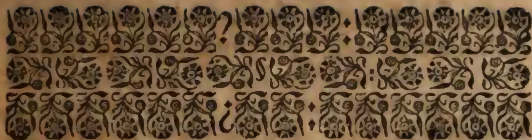
ad d. Mart.

AUTOR

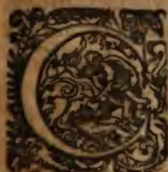
JOHANNES JACOBUS NICOLAI, Dresd. Misn.

JENÆ, Stanno JOH. DAV. WERTHERI. 1683.

I. N. D. N. J. C.

PRÆFAMEN.

COnveniens ſcribendi argumentum inveniſſe, magna aliàs, ut Gallicus ille Satyricus inquit, ſcriptoris apud eruditos gloria eſt. Sed ego ne in eligendâ ſpeciminis cujusdam publici materiâ diu diuque hærerem anxius, hanc de Enſiferis, quam religioſiſſima in Seren. ac Potentiſſ. Elect. Sax. Dominum meum Clementiſſimum, qui Auguſtus Enſifer κατ᾽ ἐξοχὴν vocatur, pietas, devotæ ſubjiciebat menti, ſuſcepi hilaris. Quippe nec quicquam motus argumenti ipſius, quod maximam partem in Illuſtri poſitos concernit, magnitudine ac gravitate. Quamvis enim neque ſublimia atque Cœleſtia humiliter, neque ſplendida atque Illuſtria obſcurè ac ſordidè, nec magna atque eximia jejunè viliterque explicanda ſint, vel ſola tamen, quæ ut

Petrus Firmianus in Gyge Gall. Diſſ. 12. p. 17. ſ.

A ſupre-

ſuprema in humanis lex me audentem fecit, humillima erga indulgentiſſimum Patriæ Patrem devotio, ſterilitatem ingenii judiciique defectum, ut ſpero, abſolvet facilè: Præſertim cum pulchrum quoque ſit cadere præclara conatis. Tu itaque B. L. ubicunque Tibi ex aſſe non ſatisfactum ſit, pro candore Tuo, ob temporis, quo per varia ſubinde itinera excluſus hucusque fui, rationem æqui bonive conſule, memor inſuper illius, quod non mortalitatis ſit omnium habere memoriam, *l. 2. §. 14. C. de V. I. E.* & nemo poſſit naturam ſic retinere, ut non peccet nihil, hoc enim proprium eſt ſolum Dei, *Nov. 33. c. 5. m.* Sed ne in immenſum verborum flumen immergam calamum, accingam me ad rem ipſam, ardentiſſimis prius exuperantiſſimam Divini Bonitatem, ſine cujus ope nihil auſpicari valemus *c. Principatus 25. c. 1. quæſt. 1.* poſcendo ſuſpiriis, ne noſtra hæc conamina felici ſucceſſu beare dedignetur.

Th. I.

Nimirum ſic naturâ comparatum deprehendimus, ut nec pulchrum quicquam nec fructuoſum vel utile eſſe poſſit deficiente ordine. Hoc enim militia vincit, procedit agricolatio, mercatura lucratur, atque omnes præterea artes & incrementa capiunt & conſumantur. Neque in inferis tantùm & iis, quæ ante pedes noſtros ſunt, illud ſpectatur, ſed & ipſa pulcherrima Cœli machina diſpoſitione rotatur planè admirabili, ſtatosque & deſcriptos curſus

ſus ſtellarum chori excedunt nunquam; Nec Elementa denique minus ſuâ inter ſe apta nexaque ſunt collocatione, eaque quam diu durabit, non diſſolvetur univerſi moles. Quod ſi igitur pleraque in quibus aliquid momenti poſitum eſt, negotia, nec ritè ſuſcipi, niſi ordinis ratio præcipuè habeatur, nec feliciter ac dextrè deponi poſſunt, ſumma & mihi ipſius cura erit. Unde primùm aggredior nomen. Nam licet, quia verba rebus ſunt ſubjecta, non res verbis, *l. 2. ſ. C. commun. d. Legat.* de rebus potiùs, quàm de verbis ſolliciti eſſe debeamus. *Gœdd. ad rubric. Tit. d. V.S.* & nominum diſputatio pertinacibus relinquenda ſit *Gail. l. 2. d. Pac. Publ. c. 1. n. 15.* Attamen rerum intelligentiam à verborum intelligentiâ pendere dicit Divinus *Plato in Cratyl.* horumque intellectum verum res quaſi in pictâ tabulâ ſubjicere & declarare aſſerit *Rogerius in Tract. d. Jur. interpr. quæſt. 2. pr. n. 1.* & vocabula rerum notas eſſe evincit *Philoſophus lib. de interpr. c. 1. & 2. conf. Cubach. in Brocard. c. 20. pr. & ſeq. Henelius Tr. d. Vet. JCtis c. 4. §. 5. ſeq. Ariſtoteles 3. Metaph. 2. & 2. Topic. 7. Everhard. in loc. Top. ab Etymol. n. 2. Vult. ad §. 2. d. Legat.*

Th. II.

Priusquam igitur ipſius rei penetralia luſtrem, quæ circa vocabulum occurrunt notanda, excutiam, ſummorum, qui in evolvendâ verborum laborarunt origine, JCtorum premens veſtigia. *Pauli* videlicet *l. 2. ſ. 1. π. d. Reb. Cred. Ulpiani l. 1. pr. π. d. J. & J. Pomponii l. 18. §. 1. & l. 239. §. 1. π. d. V. S. Juliani l. 1. pr. π. ad L. Aquil. Florentini l. 4. ſ. 1. π. d. ſtat. hom. ipſiusque Imperatoris in pr. J. d. Teſtam. & §. 2. J. d. Tut. &c.* Adhæc ambiguitas ad inſtar prædicti *Ulpiani in l. 1. pr. π. d. R. C.* cæterorumque *JCtorum in Tit. d. V. S.* nec minus identitas appellationis erit exhibenda, ne fortè nominum ac rerum fœda invicem fiat confuſio annotante *Juſtiniano in l. 5. C. d. Leg. Tut.*

Th. III.

Etymologia autem trivialis ac ſatis nota eſt, ideoque obi- *Etymologia.*

 ter

ter saltem attingenda. Descendit enim vox Ensifer, quæ aliàs ut Epitheton Orionis est apud *Ovid. l. 2. d. Arte.*

Ensifer Orion aspiciendus.

A ferendo & Ense, qui Græcis ξίφ☉ vel μάχαιρα, Gall. êpée, Ital. Spada, Hisp. espada dicitur, & Synonymicè Latinis mucro vocatur vel gladius. v. *Buchn. Lex. in vocab. Ensis.* Hinc Logicis instar identicæ est propositionis: Ensis est gladius. Et licet alii diversum sentiant, iis tamen, qui ensem tantùm ferrum, gladium autem totum credunt, non adeò reluctor, non nesciens nomina significandarum rerum gratiâ reperta, quæ si alio quolibet modo intelligantur, nihil interest, maximè dum Synecdoche tutus, quâ licitum partem pro toto ponere.

Synonymia.

Th. IV.

Homonymia.

Cæterum gladius vel ensis, non uno accipitur modo. Præterquam enim, quod sensu vulgatissimo illud denotat ferrum, quo quis in præliis utitur, ideoque belli dicitur, *Balduin. Cas. Conscient. l. 4. cap. 12. Cas. 7. pr.* & inter arma refertur. *l. 41. d. V. S. l. 3. §. armis. π. d. vi & vi armat.* non solum tropicè pro verbo Dei *Ephes. 6. v. 17.* & dictis accipitur ap. *Cicer. pro Cecina.* & *Terent. in Adelph.* sed etiam Juridicè varia significat. Quippe ex eo quod summi Imperii insigne esset, teste *Xiphilino in Trajano Tacit. 3. hist. 68. Plutarch. qq. Roman. Herod. l. 3. Grot. lib. 1. d. J. B. & P. c. 4. n. 16.* simul importat potestatem, & primariò usurpatur pro ipso mero Imperio. *l. 70. π. d. Reg. Jur.* Quo respexit etiam *Lucanus*, qui *l. 5. v. 61.* de Ptolomæo Ægypti Rege ita canit:

---- *sævumque in populos puer accipit ensem*

Et *Stat. 5. sylv. in protreptico Crispini 112.*

---- *En ingens reserat tibi lumen honorum*
Cæsar, & Ausonii committit munia ferri.
Vade puer, tantisque enixus suffice donis,
Felix qui magno jam nunc sub Præside juris
Cuique sacer primum tradit Germanicus ensem.

Ubi

Ubi præsidatum alii provinciæ, aut Prætorii præfecturam, alii verò sacri curam cubiculi per ensem significari desudant. vid. *Turneb. lib. 12. c. 6. Petr. Fabrum lib. 1. Semestr. c. 3.* Statianosque insuper interpretes *Morellum atque Croceum ad d. l. 5. sylv. Carm. 2. sub fin.*

Th. V.

Hinc in liberâ quoque Rep. notante *Appiano l. 3. de bellis Civil.* Imperatori belli aleam jacturo ensis à Consule dari consuevit. Quin imò ex istâ clarius hæc patent ratione, quod Merum ut vocatur Imperium, definitur habere gladii potestatem in facinorosos animadvertendi. *l. 3. π. d. Jurisd. conf. ad h. l. post Jacobum Gothofredum Brunnem. n. 1. & Busius n. 2.* Item *l. 8. §. 1. π. d. pœn. l. 6. §. 8. π. d. off. Præsid. l. 6. π. d. interd. & releg. l. 1. ne sine jussu Princ. in C. Theod. & l. 74. d. decurion. in eod. C. Cujac. 21. observ. 30.* Et hoc vel ideo factum, quia maximè cernitur Merum Imperium in pœnis animam hominis adimentibus, & gladius q. s. factus, ut gulam, dividat: i. e. cervicem desecet. Cætera enim membra securibus cædunt, collum tantùm gladio. *Isid. Orig. l. 17. c. 6.* adeoque ut à potiori sumatur denominatio, vel latè, ut ad cæteras quoque pœnas extendatur.

Th. VI.

Deinde Ensis vel generaliter in Jure nostro accipitur pro quâlibet criminis coercitione certâ & definitâ, Civili aut criminali, pecuniariâ aut corporali. *Scipio Gentil. lib. 3. de Jurisd. c. 3.* Vel specialiter omne ultimum supplicium includit *l. 5. Cod. ad L. Jul. maj. l. 31. C. ad L. Jul. d. adult.* Vel specialissimè denique sumitur pro pœnâ speciali, quæ perficitur gladio. *l. pen. Cod. d. his qui accus. non poss. Cujac. l. 1. q. q. Papin. in. l. 1. d. off. ejus cui mand. p. 14. B.*

Th. VII.

Antequam nunc videamus, qui gladii gestandi potestatem concedant, sciendum est, Ensiferum esse eum, cui competit jus debitè ensem ferendi vel propter superioritatem, dignitatem, officium aut necessitatem in loco & tempo- *Definitio.*

 re

Causa efficiens. re comprobato. Et quidem cum potestas gerendi gladii non modo Jure Divino *Rom. 13. v. 4.* sed etiam Jure Gentium à multis jam seculis inter tot populos summarum Potestatum certissimum fuerit signum *Suet. in Galbâ c. 8.* ac pars, adeò ut regna etiam per gladium in investiturâ collata sint *Otto Frisingensis l. 2. c. 2.* in promptu est colligere, non nisi illis, qui summum habent imperium, facultatem concedendi gestationem gladii competere. Nempe in Monarchia uni, in Aristocratia Optimatibus, in Oligarchia divitibus, in Politia universo populo, in Democratia plebi. Hinc primitùs apud Principem terrarum populum, cum teste Livio tanti habita fuisset potestas gladii, ut nunquam jure Magistratus in quenquam translata sit, *l. 1. ff. de offic. ejus cui mand. c. jurisdict. ibique Hahn. 3. n. 3.* sed penes Majestatem insolidum semper resederit, *l. 2. ff. d. Orig. Jur. §. 14. 16. 18. & 23.* Magistratibus non licuit potestatem gestandi gladium permittere *l. 54. de R. J.* non magis, quàm sibi potuerunt summam potestatem arrogare.

Th. VIII.

Nolim tamen hic cum iis facere, qui ex hoc, quod in antiquâ Rep. Rom. non fuit permissum Magistratibus gestandi gladii jus aliis largiri, inferunt, nec Statibus Imperii plus tribuendum. Cum enim Germaniæ proceres mutato Imperii statu longe differant à Magistratibus, *Joh. Herman. Stam. l. 3. d. servitut. person. c. 10. Henning. Gœden. Consil. 32. num. 20. & 21.* ideo à diversis diversimodè quoque conjiciendum; & omnino probandum quod *Hahnius ad Wesenb. Tit. d. Offic. ej. cui mand. est. jurisd.* asserit, absurdum esse nostris temporibus dicere: Principes Imperii isto sensu Magistratus esse. Quippe translato ad Germanos Imperio ipsa regalia communicari, *Paumeister. d. Jurisd. l. 1. c. 4.* ac Imperii Statibus non jure Magistratus, sed jure superioritatis perpetuo ac hæredario cum nomine Ducum, Marchionum, Comitum, &c. concedi irrevocabiliter cœperunt. *Stuckius disp. Acad. 1. th. 44.* ut scilicet eo fortiùs se gererent, si scirent, quicquid ab hostibus detraheretur sibi periturum. *Vultej. d. 1. Feud. 1. v. omnino.*

Arnis.

Arnis. 2. relect. Pol. c. 3. §. 5. n. 18. & c. 6. §. 5. n. 124. Lehm. Chron. Spir. l. 4. c. 1. Anton. Coler. de Jure Imper. Rom. th. 958. Besold. part. 1. d. jur. publ. c. 4. p. 123. Keckerman. disp. polit. ult. th. 12. It. Andr. Knich. tr. d. superiorit. & regali territor. jur. c. 1. n. 192. Molin. in consuet. Paris. tit. 1. d. mater. feud. §. 1. & Bachov. ad Treutl. 1. disp. 23. th. 1. lit. C. Ernest. Cothmannus 5. respons. 1. n. 51.

Th. IX.

Cognitis iis, qui potestate concedendi ensem gaudent; nunc ad hos, qui tale jus ab illis impetrarunt. Et olim quidem in Rep. Rom. ab initio, quando reges causarum capitalium cognitiones exercuerunt, nullis Magistratibus; subsequenti autem tempore, cum merum Imperium aliquibus esset concessum, (quales Præfectus Urbis, Præfectus Prætorio, Proconsul & Præses provinciæ fuerunt, *l. 1. d. Off. ej. cui. l. 2. π. d. in jus vocand. si quid erit l. 1. π. d. Offic. Proconf.*) his demum licuit habere gladium, *Dempserus l. 10. paralip. c. 5. per tot. Scip. Gent. l. 1. de Jurisd. c. 5. & l. 3. c. 3. Pancirol. in Notit. Imp. l. 1. c. 7.* quia insigne fuit Magistratus publicum judicium exercentis; sicut hasta Prætoris urbani privatim judicium exercentis. *Rosin. Antiq. Rom. l. 4. c. 18. Camer. hor. subcis. cent. 1. c. 76. p. 346.* Quod & significantissimè *Godofr. Vieterbiensis part. 19. Chron.* ita demonstrat:

Judicii signum gladius monstrare videtur
Quo malefactorum feritas cessare jubetur
Ut latro frustetur, rex tenet arma secum.
Præcipitur gladius vibratus semper haberi
Puniat ut subitò, potuit quod culpa mereri
Nam si tardus erit, pax viduata perit.

Unde ex hoc insimul apparet lucidissimè, quare Consulibus quondam non secures, sed virgarum fasces duodecim à lictoribus fuerint prælati, *Briss. 3. select. antiquit. 14. Gothofr. ad l. 1. §. 5. π. d. postul.* Dictatori verò, penes quem major erat potestas, duæ secures. *Forsterus hist. Jur. civ. l. 1. c. 17. n. 12.* quia sc. Consulibus non Merum s. potestas gladii, ut

Dicta-

Dictatori fuit, Nam non potuerunt in caput civis Romani animadvertere *d. l. 2. §. 23. π. d. Orig. Jur. l. 14. §. 2. d. interd. & releg.*

Th. X.

Quod autem dictum Magistratus, quibus concessa potestas gladii, gladios habuisse, cum grano salis accipiendum autumo. Quippe non omnes indistinctè cingulo fuere cincti, sed militares tantùm, velut Imperatores Duces, Tribuni &c. quo spectat illud *Martialis l. 14. Epigr. 32.*

Militiæ decus hoc est, grati nomen honoris
Arma Tribunitium cingere digna latus.

Et quibus inter Civiles Augustus illud speciatim concesserat, uti asserit *P. Faber ad l. 70. de R. J. & 1. semestr. c. 3. ex Dione l. 3.* Cum itaque ne omnibus quidem indifferenter Magistratibus licuerit gladiis uti, multò minùs privati gladium gestare sunt ausi. *l. 3. §. 1. π. ad L. Jul. d. vi public.* Sed paucula hæc ob propositam dissertationis intra angustos cogendæ cancellos brevitatem de veteri R. Imperio sufficiant.

Th. XI.

Nunc ad mores hodiernos veniendum. Et primum quidem omnium hîc non tam ratione officii, quàm ob solam dignitatis præeminentiam gladii gestandi jus habent illi, quibus competunt Jura superioritatis, nempe omnes personæ seculares Principali dignitate præfulgentes: ut Duces, Marchiones, Comites, Barones, &c. *Reinking. d. Regim. secul. & Eccles. l. 1. class. 4. c. 16. pr.* Neque enim hic obstat, quod Decianus de Comitibus & Baronibus Siciliæ contrarium affert. *tr. Crim. c. 3. n. 17.* Cum regnum istud jamdudum Imperio ademptum sit. v. de eo *Münster. Cosmograph. de Italia c. 73. & Crus. Ann. Suevic. l. 2. part. 3. c. 19.*

Th. XII.

Hîc religioso satius erit venerari silentio, quàm minùs concinnè jejunèque dicere, quod Sereniss. ac Potentiss. Elector Saxoniæ, Dominus meus Clementissimus, in Comitiis & processionibus Imperialibus medius inter Imperatorem & Archiepiscopum Trevirensem nudatum ac strictum ante Impe-

rato-

ratorem immediatè præfert ensem. *A. B. c. 22. & 26. §. 3. Herm. Herm. Fasc. J. P. c. 24. n. 1. Limn. T. 1. J. P. l. 3. c. 10. n. 28. & ad A. B. c. 22. observ. 3. Lampad.* in Politischen Reichs-Händeln *Artic. 12. Bœcler. Notit. Imper. c. 11. Schütz. Colleg. Jur. Publ. Exerc. 1. th. 22. Not. Metter. contin. in Coronat. Cæs. Matthiæ A. 1612. p. m. 7.* in symbolum scilicet peculiaris Majestatis *Limn. T. 1. Jur. P. l. 3. c. 10. n. 18.* vel justitiæ ut vult *Carpz. ad Leg. Reg. c. 11. sect. 10. n. 26. conf. Herm. Herm. Fasc. J. P. d. l.* ut sontibus terrori & Bonis præsidio sit. *Camer. hor. succ. Cent. 1. c. 76.* fermè ad exemplum, ut pulcherrime *Magnif. DN. Ziegl. in disp. d. singulari Ser. Electoris Sax. eminentia* docet. *& Clut. in Syllog. th. 24. lit. M. in fin.* Præfecti Prætorii, à quo Veteribus etiam Imperatoribus in munimentum sui, si rectè agerent, sint aliter in eos magis, quemadmodum dignissima Majestate Trajani vox habet, in paneg. *Plin.* prælatus fuit ensis; cujus vicem spata Caroli M. tempore obtinuisse legitur. *Turpin. in vit. Carol. Arum. disc. 6. ad A. B. th. 49.*

Th. XIII.

Est enim Archimarschallus Imperii. *A. B. c. 5. n. 2. Rumel. ad. A. B. 2. 4. 9. & 3. 5. 17. add. Limn. T. 3. J. P. c. 10. n. 19.* quod officium dignitatis honore inter secularia in Imperio supremum *Lehm. Chron. Spir. l. 2. c. 13.* efficit, ut in expeditionibus cæteris Principibus præferatur, *Strauch. disp. Jur. Publ. th. 11.* cum quasi primarius Campi Mareschallus sit vice Cæsaris, *Scharschm. Syst. J. P. R. G. c. 22. §. 1. & ad Schütz. Coll. J. P. eperic. 7. th. 23. lit. L.* Unde non solum nomen Protospatarii obtinet. *Crus. hist. Suev. part. 2. l. 1. c. 6. p. 221.* Sed & insignia habet gladios decussatim compositos, de quibus *Alb.* in Meißn. Chron. *4. 16. p. 435.* ita scribit: Der Chur-Sachsen Wapen ist eine Fahn / so oben schwartz und unten weiß / darinnen zwey rothe Schwerdter überschrencket / hiervon ist in den alten Reimen:

Zwey Schwerdt das Marschall-Ampt bedeuten /
Die Wendischen Heyden auszureuten.

Conf. Scharschm. d. syst. J. P. c. 22. n. 5. f. Quorum unum tamen munus Electorale designare credit *Limn. T. 1. J. P. l. 3. c. 10. n. 29.* Alterum fortassis tesseram, de qua *Kricben de Saxon. non provoc. jur. verb. Electorum. c. 1. n. 169.*

Th. XIV.

De cætero testatur *Richardus in gestis Philippi III. filii Ludovici Sancti* & ex eodem *Louys d'orleans és ouvertures des Parlemens chap. 17. p. 225.* nomen hujus Ensis Imperialis, (de quo præter *Excellentissimum DN. Beckmannum, Polyhistorem illum famigeratissimum Præceptorem quondam & Patronum meum nunquam non suspiciendum in elaboratissimo opere suo, quod notitiam dignitatum Illustrium inscripsit. Differt. 4. c. 4. pr. & n. 5.* vid. *Arum. dis. 6. ad A. B. th. 30. Hopping. d. insignium s. armorum prisco & novo jure c. 2. §. 7. sect. 2. membr. 2. tit. 3. n. 827. & seq. p. 145. & seq. & Limn, T. 1. J. P. l. 2. c. 4. n. 20. ac T. 5. in addit. ad d. c. 4. n. 20.*) moremque eundem præferendi à tempore Caroli M. cœpisse. Hæc enim ipsius verba Richardi sunt: *Quoniam à tempore Caroli M. Regis Franciæ & Imperatoris Romanarum, consueverunt Reges Franciæ Jocosam Spatam prædicti Caroli Regis & Imperatoris & in die coronationis suæ, dum celebratur prædictæ coronationis officium, in memoriam tàm victoriosissimi Principis, à quodam de nobilioribus ante se facere teneri & deferri.* Quò collimare etiam videtur *le Sieur de Bonair en son discours sur la conjoincture presente des Affaires d'Allemagne p. 47.* quando Electores scribit in actu coronatis, Regi Rom. præsentare *l'èpeé de Charle magne toute nue que les Allemans disent avoir été apportée a ce Prince pas un Ange, ors qu'il entreprit la guerre contre les Saxon. Elle n'est par de la taille ny de la façon de celle, qu'on garde dans le tresor S. Denys.* Sed an hic rectè dicatur Caroli M. ensis inquisivit *Limn. T. 5. J. P. in addit. ad l. 3. c. 10. n. 28.* absque decisione tamen, allatis tantùm diversis opinionibus, quarum utraque ut vera, ita & falsa esse possit.

Th. XV.

Licet autem summum hoc Archimarschallatûs Imperii officium non uni semper concreditum fuisse exinde conji-

cere

cere velit *Limn. ad A.B. c.22. Observat. 3.* quod non modo, teste *Frising. l.7. hist. c. 19.* Lotharius Imperator Regem Daciæ in signum subjectionis ad decorem Imperialis reverentiæ gladium sibi sub corona deferre fecerit; & Philippi Suevi tempore Bohemiæ gladii regalis bajulum fuisse scribat *Arnold. Lubec. l. 6. Chronic. Stavort. c. 2.* Sed etiam ex *Dintero lib. 6. c. 17. Chiffletius in comment. Lotharienfi c. 23. p. 98.* referat in coronatione Wenceslai Regis Rom. Rudolpho Sax. Duci S.R.I. Archimarschallo de prælatione gladii quæstionem movisse Ducem Lucemburgensem, rectius tamen idem his factis Saxonis Juri in *A.B. c.22.* atque communi observantiâ fundato nihil præjudicari potuisse statuit. *T. 5. J.P. in addit. ad l. 3. c. 10. n. 28.* conf. antea citatus *Magnif. DN. Ziegl. in d. disp. d. sing. Ser. Elect. Sax. emin.* & præter *Herm. Herm. Fasc. I. P. c. 24 n. 2. Hartm. Maurus de Coron. Caroli V.* Ubi cum in ingressu Caroli V. Anno 1520. in Aquisgranum Saxonicis similiter Juliacenses ob territorii proprietatem equitatu suo præcedere vellent, neque per Cæsarem negotium expediri posset, usque dum Juliacensis Dux prorumperet, Saxonici, ne viderentur juri suo aliquid detraxisse ultra quadrantem horæ Regem ordinesque detinentes tandem omnem comitatum in civitatem introduxerunt.

Th. XVI.

Possemus jam quoque antequam ad Vicarium prælaudatissimi Electoris Sax. hæreditarium transeamus, pluribus ostendere, quod itidem Gallicarum Regi, civitatem, ubi Parlamentaria sedes est, ingredienti Comes stabuli (connestable) equitans gladium evaginatum dextrâ manu præfert, nec minus idem Comes Justitiæ thronum ascendenti vel generalibus regni comitiis præsidenti regi assideat ante eum ad dextram eundem gladium evaginatum tenens, *Limn. Notit. Regn. Franc. l. 2. c. 26. lit. F. p. 1010.* Sed promissa dissertationis brevitas in domestica potius exempla intentum monet, ut neque hujus ullam amplius mentionem faciam; neque prolixus sim in rationibus investigandis; Cur Venetiis in processione solenni Ensis non ante sed post Ducem feratur

illeque non nudus, sed in vaginâ reconditus sit? cum illud, ut innotescat usum gladii & authoritatem dependere ab iis, qui Ducem sequuntur (Senatores sc. & Optimates Reip.) fieri his verbis ostendat. *Pierre Matthieu liv. 3. de l' histoire de Louis XI. p. 162.* C' est pour monstrer, que l' usage de l' épée & l' authorité depend de ceux, qui le suivent. Quin imò silentii velo planè involvo. Electoribus ad Regis Rom. electionem se conferentibus non modò extra Ecclesiam, verùm etiam in illa gladios quoque præferri; quia illud ex descriptione actuum istorum lucidissimè patet: Ita enim Anno 1562. Als die Chur-Fürsten aus Ihren Herbergen auff den Römer geritten / hat sich ieglicher derselben sein Chur-Schwerdt in der Scheiden vorführen lassen/ und darauff nachgeritten. *Goldast. part. 1.* Politischer Reichs-Händel *in descript electionis Maximiliani II. c. 8. p. 66.* und hernach hat ein ieder sein Chur-Schwerdt vor sich gehabt ꝛc. *p. 67. Et in descriptione Electionis Matthiæ. d. part. 1. annot.* In der Kirchen erschienen vor dem Altar die Chur-Fürsten / den Eyd vor der Wahl zu præstiren/da ein ieder derselben seinen Marschall mit dem Schwerdt in der Scheiden fürgehend gehabt / dem Brandenburgischen Gesandten aber ist kein Schwerdt vorgetragen worden. conf. *Metter. contin. in ead. Elect. Cæs. Matth. A. 1612. p. 6.*

Th. XVII.

Quare recto tramite ad ipsum hæreditarium Imperii Mareschallum, Cujus officia ac jura explicant pluribus *ex Sixto Sommero Carpz. ad L. R. c. 10. sect. 6. num. 28. & Limn. T. 5. J. P. in addit. ad l. 3. c. 7. num. 75. p. 177.* Item *Schutz. Coll. I. P. disput. 10. thes. 11. per tot.* propero. Perinde enim ut subtracto terris fulgentissimo Solis jubare Luna mutuatitio lumine suo in vicem quasi succedit præ reliquis stellis; Ita etiam absente in solennibus Imperii actibus Seren. ac Potent. Electore Vicarius ipsius Ensifer Illustrissimus Comes de Pappenheim præ omnibus aliis prærogativam Imperatori gladium præferendi habet. Quippe, cum non minor Vicariorum & Subofficiariorum Imperii dignitas sit *Carpz. l. c. n. 16.* quæ & privilegia sua reditusque certos habet annexos

nexos in *in A. B. c. 27. n. 6.* nec non specialiter confirmatos in Capitulatione. *Carpz. d. c. 10. pr. n. 15. Cubach. ap. Arum. Vol. 2. disc. 35. c. 27. n. 10. seq. Freher. ad Andlo. 2. c. 15. Lehm. 7. Chron. Spir. c. 124. §.* Wo aber aus ꝛc. *Limn. 3. I. P. c. 7. n. 73. Arum. d. Comit. c. 6. n. 45. Schutz. Coll. I. P. d. 7. th. 45. l. A. & B.* hinc ortâ inter absentium Electorum Legatos, & Vicarios super administratione dictorum Illustrium officiorum controversiâ, pro Vicariis observantiâ decisum putat *Carpzovius d. c. 10. sect. 6. n. 18. & 19.* Ubi non modo *in Coronatione Caroli V. Anno 1520.* Subpincernam Baronem de Limpurg adversusRegisBoh. legatum obtinuisse exGoldasto, sed ex Mauro quoque Sub-Mareschallum de Pappenheim Principi Anhaltino Friderici Electoris Legato prælatum refert, idemque in Coronatione Matthiæ non Ferdinandi II. & Ferdinandi III. Impp. observatum esse. Quin imo *A. Bulla l. c.* Electoribus absentibus expresse subofficiales, nullâ Legatorum mentione factâ, surrogat.

Th. XVIII.

Neque minùs certum est Curiæ vel Aulæ Mareschallum Pappenheimio quoque cedere; & non nisi hujus absentis officio ab Imperatore præponi. *Limn ad A. B. c. 27. §. 1. observ. 10.* & *c. 29. §. 3. & 4. Schutz. Coll. I. P. d. 7. th. 25. l. A. Arum. d. Comit. c. 6. n. 46. & 51. Rumel. ad A. B. part. 3. d. 4. thes. 23.* Licet enim aliquando Aulæ Cæsareæ ministri subofficiales Imperii hæreditarios & imprimis Pappenheimium speciosis distinctionibus excludere tentaverint, ut in funere Ferdinandi A. 1565. *Limn. T. 1. I. P. l. 3. c. 7. n. 75. v.* Bevorab weil ꝛc. pro his tamen iterum expressæ Imperatorum declarationes latæ sunt. Ann. 1566. & Ann. 1593. Quibus insuper accedit ipsa subordinationis natura, & exinde subsecuta consuetudo non interrupta; ut pluribus docet *Limn. l. c. §.* Denn/ daß Sie ꝛc. conf. *Discurs. ap. Besold. de prærogat. sess. c. ult. n. 4. Arum. d. Comit. c. 6. n. 44. seq.* Imò *Capit. Ferdin. II. §. 41. Ferdin. III.* lis ita decisa est, ne aliter, quàm certis in casibus Officiales Imperatoris in hæreditariorum Imperii subofficialium vices substituantur.

Th. XIX.

Ad eos qui ob dignitatem Jus gladiorum ferendorum habent, referuntur quoque Equites, qui cum gladio investiuntur eoque cinguntur, tàm in testimonium operæ strenuè præstitæ, quàm ad rem imposterum fortiter gerendam. *Decianus tract. Crim. l. 1. c. 3. n. 40. & 42.* His accensentur & Nobiles, qui, cum milites sint & Vasalli, prompti semper cum gladiis suis esse debent. *Guid. Pap. decis. 384. in addit. l. B. Bon. de Curtil. tr. Nobilit. part. 3. n. 58.* & periclitanti superiori succurrere. *P. Berlin. de re militar. p. 2. tit. 3.* conf. *Phil. Honorius de relat. de regn. Gall.* & *Cl. Sesellius de Regn. Gall. l. 1.* Hinc est, quod vocentur die Ritterschafft / & Jure Sax. maribus hæredibus res expeditoriæ das Heergewette / præcipuè assignentur. *Wesenb. parat. de suppellect. legat. n. 4.* non obstante, quod *Menoch. 4. præsumpt. 160. n. 22.* arma J.Civ. in supellectili esse neget per *l. 3. §. 2. π. de Supellect. leg.*

Th. XX.

Quamvis autem dignitatem hanc fundamenti instar Virtus militaris generisque prærogativa ceu tradux ejus & propago conciliet, inde tamen malè segregantur novi nobiles, qui egregiis factis ultra vulgi se provexerunt subsellia; dum complures pro nobilitate virtute comparatâ pugnant rationes, quas disertè edisserit *Autor du Catechisme Royal imprime a l'An. 1645. p. 46. & seq.* Ibi: Nous voyons souvent, cette Noblesse naissante, qui s' est fait elle même par sa propre vertu, ressembler a ces maissons neu fues, dont les avenues sont belles & bien allignees, & dont la veüe & la demeure est plus riante & plus commode que celle de ces vieux chasteaux negligez, qui sentent la rance & le reclus, & qui sont decheus avec le tems par la faineantise des possesseurs de cette primiere beauté, qu'ils avoient &c. Equidem non de nihilo, singulare quippiam in antiqua nobilitate notari, omninò reor. Quippe si nobilitas nova potentiæ publicæ opus est, antiqua potentiæ hujus & temporis simul filia erit. Hinc quod Claudius Sesellius in aureo de Rep. Gallicâ libello è ratione statûs Gallici, qualis tùm fuit, fore existimat,

mat, si præ aliis, summis dignitatibus Nobiles iisdem digni & rebus agendis pares admoveantur. Sic ad Torneamenta celeberrimos istos, quos primi Germanorum Imperatores instituerunt, equestres ludos admittebatur nemo, nisi qui incorruptam majorum Nobilitatem ex quatuor minimum avis paternis & maternis, omnique præterea vacuam probro ac dedecore vitam prius Judicibus approbasset. *Buch. Orat. 10. p. 269.* Et hodienum in Gallia Equites S. Spiritûs Nobilem patrem avum & abavum numerare tenentur. Nec Canonici Cathedralis officio potiuntur nisi avitâ nobilitate gloriosi. Sed hæc tantum plus splendoris in majorum nobilitate reperiri, non verò Nobiles novellos pro nullis habendos esse evincunt, cum substantia rei in singulis omninò eadem sit, & propriè sua quemque Virtus verè nobilitet. Imò majoris quasi Virtutis opus sit, generi suo lumen Nobilitatis accendere, quàm acceptam à majoribus conservare. Inde enim, disertissimus ille Romuli nepotum, quod omnia incrementa sua sibi debuerit, novitatis nobilissimæ vir dicitur. *Vellej. Paterc. l. 2. c. 34. n. 3.*

Th. XXI.

Neque ignotum est, quod apud Augustum, maximum illum omnis ævi ac gloriosissimum Principem, M. Agrippæ & Statilio Tauro novitas familiæ minimè obstiterit, quo minus ad multiplices Consulatus triumphosque & complura eniteretur sacerdotia. *Id. l. 2. c. 127. n. 1.* Quin inveteratus plane ac perpetuus Romanorum mos fuit putandi; quod optimum sit, esse nobilissimum. Nam & illi antiqui ante bellum Punicum primum T. Coruncanium, hominem novum tùm aliis omnibus honoribus, tùm Pontificatu etiam maximo ad Principale extulêre fastigium, & post equestri loco natum Sp. Carvilium mox M. Catonem novum etiam, Tusculo, urbis inquilinum, Mummiumque Achaicum in Consulatus, Censuras, & triumphos provexêre. Et qui C. Marium ignotæ originis, usque ad sextum Consulatum sine dubitatione Romani nominis habuêre Principem; quique nihil Asinio Pollioni negaverunt, quod nobilissimis summo

cum

cum ſudore conſequendum foret, profectò hoc ſenſerunt; in cujuscunque animo Virtus ineſſet, ei plurimum eſſe tribuendum. Nec defuit his argumentis, quæ ut palmaria in conferendis dignitatibus, laudat *Lipſ. 3. Polit. 10.* eventus felicitas & ſalus publica, quam ingentem modo dictis novis hominibus Romani debent, adeò ut ubique hi tales viri memorentur, veluti divinitùs publicæ ſalutis cuſtodes & autores dati. v. *Tac. 11. A. 24.* Utri verò præſtantiores ſint habendi; novi homines, qui ex ſe inclaruêre, aut qui vetuſtæ nobilitatis ſtimulis & inſtrumento uſi claritudinem conſervavêre, neque dijudicatu adeò facilè eſt, neque noſtrum hoc loco eſt inquirere; videri tamen de illa quæſtione poteſt, *Oſorius l. 2. de Nob. Civ.*

Th. XXII.

Nos enim properamus & velut ex diverticulo redeuntes dicimus, quod etiam ob dignitatem Virtute civili partam aliqui gladio, tanquam honorum inſigni. utantur. Ut primo Doctores. *Coll. Argent. ad L. Jul. d. vi publ. th. 3.* & alleg. ibid. arg. *l. ult. C. de præpoſ. S. Cubic. lib. 12.* (quod argumentum uſurpant *Limn. l. 8. J. P. c. 1. n. 119. Walther d. privileg. DD. c. 15. quæſt. 62. p. 282.*) Æquiparantur enim, quia ſcientiâ illorum illuſtratur mundus, *Auth. habita, ne filius pro patre.* paſſim Nobilibus *l. 7. & ibi Pac. in Analyſ. C. de poſtul.* conf. R. A. zu Augſpurg A. 1500. ſub Tit. von Uberflüſſigkeit der Kleider. §. Item die von Adel/ ſo noch nicht Ritter oder Doctores ſind/ *junct. §. præced. & ſeq.* it. Reformirt gute Policey-Ordnung *A. 1530. ſub rubr.* vom Adel / & *ſub Tit.* von Doctorn. & *reformat. A. 1548. ſub iisd. rubr.* & non tantùm ſine ſpeciali Imperatoris permiſſione alia nobilium inſignia adhibent. *Nolden. tract. de ſtat. nobil. th. 38.* ſed etiam in Cam. Imp. Spirenſi, ubi dimidia pars aſſeſſorum eſt ex ordine Equeſtri, loco nobilium admittuntur *Ordin. Cam. part. 3. §.* Deßgleichen ſollen ꝛc. atque in eadem paribus ſtipendiis cum nobilibus fruuntur. *Ord. Cam. p. 1. tit. 43.* Imo ex communi ſententiâ, qui per viginti annos Jura publicè docuerunt, Illuſtribus annumerantur & comitivam meruerunt. *l. un. C. de Profeſſ. qui in urb.*

Con-

Constant. ibique *Cujac.* conf. *Bart. rubr. proœm. π. n. 5. Jas. in l. 1. n. 12. de offic. ejus cui mand. est jurisd. Sagittar. d. Comitib. Palat. th. 6. & 7. B. Limn. l. 8. I. P. c. 3. n. 41. Mund. d. Comit. Palat. c. 3. n. 220. Crull. in collat. prist. & moderni Acad. status n. 23. seq. Lym. in annot. ad Capitul. Ferd. III. 47. p. 791. Wesemb. 1. Cons. 40. n. 50.* prout hanc communem esse testatur *Arum. 3. disc. Acad. 18. th. 29. Vol. 2. del. publ. disc. 4. Menoch. de Arbitr. Jud. Cent. 1. cas. 68. n. 43.* nec restringenda, *d. l. un.* tantùm ad Professores Urbis Constantin. cum ratio legis generalis sit. *Benius de privil. Jurec. p. 14. Bulla disc. 1. p. 98.* Licet *Moditius in §. 8. J. d. J. N. G. & C. dub. 17. n. 9.* ad ordinarias lectiones extra Institutiones hoc restringat.

Th. XXIII.

Hinc videtur nata consuetudo quarundam Academiarum, ubi Doctores in ipsa promotione gladiis cinguntur, vel iisdem, ut in hâc Inclutâ Salanâ accincti promoventur. Sunt autem tres distincti gradus. Primus Baccalaureorum, qui à Bacca laurea nomen accepisse videtur, ordinique scholastico proximior quàm Doctorum. Secundus est Licentiatorum, qui insignia nondum susceperunt, electi tamen & auctorati sunt: inque favorabilibus actibus Doctorum loco habentur, *arg. l. pen. π. d. Testam. mil.* conf. *Nold. d. tr. th. 27. Matth. Steph. l. 3. de Jurisd. part. 2. c. 14. n. 96.* Idcircò ipsis quoque hæc facultas est, & in Academiis quibusdam permissum accincto gladio disputationem inauguralem defendere: Non obstante *l. un. C. ut armorum usus*, quam *Tiraquell. c. 20. de Nobil. n. 69.* objicit, quia ista lex non de causariâ & honorariâ; sed tumultuariâ ac temerariâ gladiorum gestatione loquitur. Minùs verò contrariatur *l. ult. C. præpos. S. Cubic.* præterquam enim quod ea de diverso planè agit subjecto, cinguli quoque gestatio aliorsum spectat.

Th. XXIV.

Hic præferri debebant Consiliarii Principum, Assessores, Legati &c. quos illustris vocat *Angel. in l. 5. C. ad L. Jul. Majest. Jas. in l. 13. D. d. offic. ej. cui m. est. jur. Corset. d. reg. potest. quæst. 21. fac. text. in l. 1.* ibi quos nostri lateris comi-

tatus illuſtrat, *C. d. præpoſ.* v. tamen *Menoch. 2. arbit. caſ. 68. n. 35.* Cenſentur enim pars corporis Principalis eſſe *l. 5. C. ad L. Iul. Majeſt.* & cum ipſo Principe unum quaſi corpus conſtituere, *Hieron. Gig. tr. de crim. læſ. Maj. ſub rubr. qual. & à quib. crim. læſ. Maj. committ. q. 14.* Dicuntur itidem Patres & amici Principum *§. 4. I. quib. mod. part. poteſt. ſolvit. l. 4. C. d. jur. & fact. ignoc.* ipſisque inhærere ſicut ſtellæ firmamento *Bald. in l. 7. d. bon. quæ lib. in pot. conſt. ex. matr.* Vel Principes ita decorare reputantur, prout decorat, ſplendor firmamentum Cœli *arg. c. ſuper ſpecula x. d. Magiſtr.* & ſicut radii ſolares ſolem *c. multi de pœnit. diſt. 2.* conf. *Ludolph. Schrader d. Feud. part. 10. ſect. 2. n. 24.* Neque minus eò ſpectant Advocati & Procuratores Principum, majorumque Curiarum, quia in privilegiis cum Conſiliariis comparari ſolent, *Peck. d. jur. ſiſtendi c. 5. n. 81. per l. 14. C. d. Advoc. diverſ. judic.* conf. *Weſenb. parat. D. de Procur. n. 10.*

Th. XXV.

Nunc ordo tangit Medicos, quibus, ſi Principum Medici ſint, hanc facultatem tribuit *Ant. Fab. in Cod. ſuo l. 9. t. 29. defin. 11.* quia dignitatem haberent: Cæteros autem *defin. 9.* utcunque Profeſſores ſint, vel aliàs morborum ſaltem curationibus inſiſtant, neque nobiles eſſe, neque ullâ claros dignitate; ſequendo *gloſſ. in rubr. C. d. Prof. & Med.* autumat. Unde ſequeretur gladii geſtandi poteſtatem eos ſibi arrogare haud poſſe. Sed tutius eſt ab hujus ſententia recedere per *l. 1. §. 1. d. var. & extra ord. cognit. l. 6. & tot. tit. C. de Profeſſ. & Med.* conf. *Cephal. 1. Conſil. 117. n. 23. Roland. à Vall. 3. Conſil. 67. n. 8. Simanc. lib. 1. de Republ. cap. 10. & Simbald. Ubald. de Nobilit. axiom. 51. & duob. ſeqq.*

Th. XXVI.

Philoſophos quod attinet, iſti, cum pallium olim imprimis apud Græcos, proprium ipſorum ſchema fuerit. *Autor Mantiſſæ ad Tertull. d. pall. p. 145. & 149.* geſtationem gladiorum, ut contemptores honorum & ab his rebus alieni, *l. 6. §. 7. & 8. D. d. excuſ. Tut. l. 1. in f. C. d. Profeſſ. & Med.* non affectant, cum deſiderium hoc ab eorum profeſſione diſcrepat,

pat, *l. 6. C. d. muner. patrim. l. 1. §. 4. d. var. & extraord. cognit. l. 8. §. 4. d. vocat. muner.* Neque Poetæ quâdam prærogativâ gaudent, *l. 3. C. d. Prof. & Med.* quam *l. 3.* tamen *Mundius* non de Poetis artem facientibus aut profitentibus, uti inscriptio requirit; se versificatoribus & Ludionibus explicat, *in præfat. tr. d. Comitib. Palat.* De quibus Satyricus ille Gallorum ingeniosissimè nequam dicit. C'est un grand avantage pour la Poësie, que d' être fou. Unde rectius forsitan *Arumæus tr. de Comitis c. 6. n. 75.* leniorem ex ipsis textûs expositionem afferre sustinet, putatque Poëtas egregios ab omni planè immunitate non excludi, sed à prærogativâ saltem, quam ipsi, favore atque suffragiis aulæ freti, præ cæteris etiam in privilegiis immunitatem affectabant. *Francio l. 6. p. 432.*

Th. XXVII.

Ob togatam virtutem in dignitate quâdam constitutos denique excipiunt, studiosi per gradus ad honorum fastigia tendentes, qui aut veterani sunt, aut recentiores; Illi vel adhuc in castris Musarum degunt, vel extra pomœria Academiarum versantur. Qui in Academiis adhuc commorantur, jussibus Rectoris Magnifici meritò obsequuntur. *v. Limn. l. 8. I. P. c. 6. n. 105.* Quare si ab ipso ex Senatûs Academici consilio gestatio gladiorum interdicatur; abstinere ab iisdem omninò fas est, nisi speciale Superioris Magistratûs indultum ab ejusmodi prohibitione liberaverit: Si verò nihil reperiatur interdictum, tacitâ consuetudine gladiorum gestatio invalescere potest, *Coll. Arg. ad L. Iul. de vi publ. thes. 3.* conf. *Limn. d. l. n. 92.* Cæterùm, utut in aliqua Academia prohibita sit gladiorum gestatio, primi tamen dies, quibus aliquis de loci opportunitate circumspicit, vel de mansione deliberat, non computari solent, quia adhuc pro iter faciente habetur, *v. Voss. l. 8. de vit. serm. c. 11. p. 107.* Quin & nocturno faciliùs gestatio illa toleratur tempore, cum ob fortuitos potiùs casus, quàm ex contumacia præsumatur, *l. 10. & l. pen. §. ult. D. ad L. Iul. de vi publ.* adeò ut exinde defendi aliquatenus posse videatur mos quarundam Academiarum, ubi diurnæ digladiationes præcedente mutuâ

provocatione ante urbium portas factæ severiùs puniuntur, quàm nocturnæ, cum istæ ex proposito malo hæ fortuitò accidant. Neque obstat, quod nocturna aliàs delicta diurnis atrociora habeantur, quia h. l. non de adjuncto delicti jam constituti, sed de delicto formaliter constituendo sermo est.

Th. XXVIII.

Viventibus extra Academiam Veteranis gladios gerere permissum, nisi statutum loci cives omnes inermes esse præcipiat: quod itidem intelligendum, si domicilium figant. Quod si verò hoc non constituerint, pacatè decenterque viventes, ut florentissimi honorum Alumni, ab hoc auctoramento honoris non arceantur, *arg. l. 5. §. ult. de Capt. & postlimin. reverf.* ibique *Lucas de penna l. 2. C. de privil. schol.* Unde & statutis locorum nonnullibi æquè ac Doctoribus gladio incedere licet studiosis, si visitandorum amicorum aut negotiorum causâ in patriam revertantur. Quod tamen à *Luc. de Pen.* d. l. ita limitatur, si non otiosi in patria vel alibi circumvagentur per *l. 35. ibi dum domi sit, & l. 38. §. 1. ex quib. caus. maj. 25. ann.* Et pacatè se gerant, quod in dubio, facturi præsumuntur, *arg. Cap. ult. x. de præsumpt. l. f. C. ad L. Iul. repetund.* Iis verò, qui per quinquennium ab Academiis absfuêre hæc facultas denegari solet; quod studiosorum privilegia post hoc tempus exspirent, *l. 2. C. de primicer. verf. qui verò per quinquennium &c. l. 3. C. de domest. & protect.* conf. *Bald. ad Auth. habita n. 25.* ibique *Cupener. Rebuff. privil. 33.* Quamvis enim citati textus de studiosis non nominatim loquantur, uti *Hunn. tr. de privil. stud. quæst. ult. p. 175.* opponit; argumentum tamen à Palatina militia ad reliquam literaturam in hac quoque absentiæ materiâ ducitur rectissimè. *l. ult. C. de Advoc. 2. junctâ l. 2. C. de commeatu.* Nisi tamen ejusmodi absentes dignitas & vera eruditio ita recommendet; ut Doctorales etiam honores mereri videantur atque ita mox cingendi pro jam cinctis hac in parte habere possint. Aut nisi se studiorum gratia peregrinatos fuisse probent, vel quinquennio elapso nomen suum matriculæ de novo inseri petierint, *Cothman. resp. Acad. 14. n. 23.* & *Rebuff. de privil. Schol. 147. n. 5.*

Th.

Th. XXIX.

Possset tandem in materia horum privilegiorum de nuntiis & famulis studiosorum aliquid subjungi; Sed temporis ratio festinandum jubet, præsertim, cum aliud sit in privilegiis, quæ dignitatem, aliudque in iis, quæ securitatem respiciunt, ut in his, non item in illis servi dominorum beneficiis fruantur, v. *Hunn. d. tr. de privil. stud. c. 2. quæst. 8.* Ideò illa tantùm adjicere satis erit, hujusmodi hominum genere *Bernegg. qq. misc. ad Germ. Tac. q. 66.* scribit: Minùs probandum illud videtur, quod hodiè nonnunquam cernimus, pœnè pueros accingi gladio, quorum quidem lateri s. mavis tergori fasces illi sed sine securibus, multò hærerent aptiùs.

Th. XXX.

Consideratis, qui vel potestatis vel dignitatis causâ Ensiferi dici possunt, succedunt jam, qui necessitate muneris tales sunt. Nempe milites in genere tàm eminentiores, ut variorum ordinum Equites & Præfecti militum, quàm inferiores, *Nov. 17. c. ult.* conf. *Dan. Ott. Iur. publ. c. 19.* Hoc etenim fine Romani quondam milites cingi consueverunt, *l. 25. l. 38. l. 43.* ibique *Godofr. D. de Test. mil.* Zonâ videlicet appenso ense, *Brisson. 2 antiquit. 7. Bocer. l. 1. de Iure bell. c. 11. n. 5. Duar. ad T. π. de Test. milit. c. 5. Viglius in rubr. Inst. de Test. mil. n. 18. Connan. 9. comment. 5. n. 8.* quo intendebatur, non nisi eum membris gladios amittendos esse; ut *Cicero* de suo tempore prædicat. *2. Tusculan.* cum amissus ad Dominum postliminio non revertatur ob turpitudinem amissionis, *l. 2. §. 2. π. de captiv. & postlim. reverſ.* Hinc gladius militis non tantùm non pignori capi, *arg. l. 14. D. de re milit. Gl. in l. 125. D. de V. S. Coll. Arg. ad T. π. quæ res pign. th. 2. n. 12.* Neque à creditoribus in executione invadi potest, *l. 6. pr. D. re judic.* quia ipsis ut scholaribus libri & Clericis breviarium, relinqui debet, *Coler. de process. execut. part. 2. c. 3. n. 134.* Sed & ipse gladium alienans gravissimo criminis supplicio desertori exæquatur, *l. 14. §. 1. D. de re militari. Luc. de Penna in rubr. Tit. C. de fabriciens.* conf. *Caroli à Mansfeld. Magisterium militare tr. 2. part. 2. c. 3. p. 169.* Cæterum facultas ferendi gladii

cum aliis juribus ac privilegiis militibus tantùm, quamdiu in castris degunt ac pugnant; non verò si extra militiam constituti sint, concessa videntur, *arg. l. 8. D. de excus. Tutor. §. 3. Instit. de milit. Testam. l. pen. D. eod. l. f. C. de restitut. milit.* Quamvis *Tiraq. de Nobilit. c. 20. n. 68. & 72.* emeritis militibus gladii, gestationem concedat, quod de Præfectis fortè, & quos eximia dignitas, post expletos militiæ sudores, manet, intelligendum erit.

Th. XXXI.

Quæ autem de militibus dicuntur in specie ita dictis, ad Vasallos quoque pertinent, *2. Feud. 21.* Quorum loco quondam fuerunt Nobiles, quibus ideò Feuda data sunt, *Besold. l. 1. Polit. c. 7. th. 3.* adeò ut (secùs ac hodiè, ubi fœmina quoque Feuda, quorum exempla ap. *Myler. de Princip. & Stat. Imp. c. 24.* extant, dantur, *1. Feud. 8.*) nemo feudum accipere potuerit, nisi militiæ fuerit capax, sicut ex *Reusn. disp. 3. th. 92.* ostendit *Magnif. DN. Petr. Mullerus comment. de Osculo S. c. 4. n. 40.* ubi in sequentibus quoque de osculando à Vasallis gladii cono pulcherrimè disseritur. Indeque Nobiles, qui sunt, antiquitùs milites, nunc etiam Equites, ab equestri fermè, cui obnoxii sunt, militiâ appellantur, *Crom. de Reb. Pol. l. 1.* Præter milites tamen ad gladios gestandos officii necessitate adstringuntur quoque ministri Magistratuum, quibus hi tàm ad securitatem, quàm executionem utuntur. v. *Keckerman. disp. 34. quæst. 5. Farinac. crim. quæst. 108. n. 99. seqq. Bodin. de Rep. l. 4. c. 1. Clapmar. de arcan. Rerump. l. 3. c. 14.* & *Socin. reg. 7.* allegans *l. arma ad salutem. §. f. D. de off. præf. vigil.* ubi *Bald.* hanc materiam tractat, quæ tamen est *l. nam salutem 3. §. 3. D. d. t.*

Th. XXXII.

Ultra hactenus recensitos quibusdam aliis insuper potestas gladii gerendi permittitur ob necessitatem publicam, ex constitutione Impp. *Theodos. & Valent. in lib. Novell. Imp. Theod. tit. 20. p. 545.* Quin post venationem & iter tàm maritimum quàm terrestre gestanti gladium excusationem præstat, *l. 1. D. ad L. Iul. de vi publ. Pet. à Plaza in epitom. delictorum. l. 1. c. 8. n. 13.*

n. 13. *Andr. Sicul. in tr. de Card. leg. à latere in 5. q. n. 18. verſ. ſolet tamen.* quod quando ad Mercatores trahitur & eos negotiandi cauſa provinciam pertranſientes gladios ſuos ſellæ alligare ſuper vehiculum ponere poſſe, dicitur *2. Feud. 27. §. 5.* non quaſi arma ligata, quæ adverſus repentinos inſultui non tàm facilè expediri poſſent, geſtare debeant, ſed ita intelligendum putat *Menoch. de Arbitr. Iud. l. 2. Cent. 4. caſ. 394. n. 65. ſeq.* quod ſi equis vehantur, poſſint gladios ephippiis annectere, aut ſi vehiculis utantur, in illa eosdem reponere atque pro neceſſitatis ratione in hoſtes ac prædones commodè vertere.

Th. XXXIII.

Enſe conſiderato, illisque expoſitis, qui ejus jus concedunt, eoque ipſi utuntur; formalis ratio efflagitat, ut videamus, quomodo gladii uſus, concedi eodemque poſtea quis rectè uti debeat. Et in priori quidem DD. communiter autumant, expreſſam opus eſſe conceſſionem, neque ſufficere ſi id Princeps ſciat. Dum nituntur *l. un. C. armorum uſus*, ubi Impp. expreſsè aſſerant; nobis inſciis ac inconſultis &c. Ex quo infertur: Si requiritur conſilium Principis, expectanda reſponſio, quæ tàm negativa, quàm affirmativa eſſe poteſt. Utut verò hæc aſſertio Juri Civ. non ſit diſſentanea, moribus tamen hodiernis non reſpondet, cum contraria conſuetudine gladii geſtatio variis in locis recepta ſit: adeoque gladii uſus vel expreſsè vel tacitè concedatur. Et quidem expreſsè ab eo, qui conferendi poteſtatem habet. v. *Magerus de Advocat. armatâ. c. n. 591. & n. 626.* *Forma.*

Th. XXXIV.

Modi autem expreſſæ hujus conceſſionis tàm varii ſunt ut annumerari iis quoque poſſit ea cingendi ratio, quâ Equites quondam finito prælio, qui ſtrenuè ſe geſſerant, fiebant à Principe vel ejus legato. *Vincent. Lucanus de Magiſtr. & præfect. Francor. lib. 1.* qui hodiè potiſſimum poſt coronationes Regum creantur, percuſſis evaginato gladio leviter eorum humeris, *Dan. Otto d. I. P. c. 10.* confer de Rege Poloniæ *Cromer. lib. 1. Polon.* ubi hæc verba reperiuntur: Deinde (poſt corona-

ronationis solennia) versus 4. mundi plagas Rex gladium vibrat, rursumque residens ejus contactu sive leni ictu inter scapulas cujusque Nobiles Equitesve auratos creat, quod perinde est, ac si baltheo militari donet. Tale quid & in regno Hungariæ, Angliæ aliisque observatur, v. *Thom. Smith. l. 1. de Reg. Angl. c. 17.*

Th. XXXV.

Evidentiùs huc pertinet mos ille Principum atque Nobilium, quo ministris suis perfectæ ætatis robur adeptis impacto colapho his verbis: Das leide von mir und von keinem andern / donato gladio, jus illum gerendi conferunt, *Besold. Thes. pract. in voce* Wehrhafft machen / *Schönborn Polit. 6. 13. Ros. Antiq. Rom. 1. 20.* conf. *Nolden. de stat. nobil. 6. n. 73.* qui hoc non nihil antiquam manumissionem (de qua vid. *Wesenb. parat. D. de manumiss. n. 2.* & *DD. ad §. 6. I. quib. mod. patr. pot. solv.*) sapere existimat. Cæterùm inpingendo colaphum significant puerilibus nugis nunc finem esse impositum eosque ex priori potestate dimissos. Nec incommodè eò refertur ritus Germanorum ab antiquis ap. *Tac. de morib. Germ. c. 13.* (ubi *Lips. & Bernegg. v.*) & *P. Pythæum adversar. subseciv. c. 1.* desumptus, quando Nobilibus Germ. jus gladii conceditur, in quo alapa non minus quàm in veteri emancipatione, (cujus ratio in *l. ult. C. de emancip.* ibique *in not. Godofr.* & *Nov. 81.* itidemque ap. *Isidor. l. 9. c. 4.* & *Dracon. de patric. c. 5. n. 57.* habetur) intervenire solet.

Th. XXXVI.

Illa verò præ cæteris expressa concessio dici potest, quando edicto publ. vel præconis voce gladii civibus indicuntur, sicut de Helvetiis *Bodinus* recenset *p. 141.* conf. *Machiavell. Princ. c. 20. v. nunquam.* & *A. Matthæi ad l. 48. D. t. 4. c. 4. de vi publ. & priv. n. 1. p. 510. f.* vel alicui ex speciali Superioris gratia ac privilegio contra commune interdictum hoc jus permittitur, ut secundum nonnullorum opinionem videtur in *l. f. C. de præpos. Sacr. Cubic.*

Th. XXXVII.

Tacitam gladiorum concessionem quod attinet, fit illa per usum

usum eorum, qui non disertè prohibentur, *arg. Novell 89. c. 15. l. 37. & seqq. D. de LL. Colleg. Argent. ad L. Iul. de vi publ. th. 3. n. 4.* Cui insuper accedit patientia superioris, *Treutl. 1. disp. 1. th. 9. l. D.* quia ejusmodi consuetudo expresso statuto æquipollet, *Gravett. consil. 137. n. 233. & Consil. 241. n. 7. Curt. tr. feud. quæst. 3. n. 5. per l. 32. D. de LL.* ibique *gl. & DD.*

Th. XXXVIII.

Ex hactenus dictis facilimè potest deduci, cujus gratiâ gladii gestentur ac permittantur; ob necessitatem nempe & securitatem. Necessitas est vel publica, ubi, cum Hannibal ad portas est, omnibus indistinctè civibus tutandæ salutis publ. ergò exhibentur gladii, *vid. Joach. Scheplitz. ad consuetud. Brand. part. 3. tit. 26. n. 5. seqq.* vel privata, uti subeundi muneris gratia singuli gladiis instruuntur. Ad securitatem spectat peregrinantium justus metus, qui gladii præsidio avertitur, *Harprecht ad §. 1. de publ. judic. n. 8.* Imo & dignitas finis in personis honoratioribus est. Unde de Turcis narrat *Busbequius*, quod sinistrum locum, ideò quia gladius eum honestet, digniorem habeant, *Epist. Turc. 1. p. 29.* quod & Cyri quondam apud Persas judicium fuit, *Xenoph. l. 8. Cyropæd.* & ex eo *Brisson. de Regn. Pers. l. 1. p. 73.* Sed Europæi dextram latus ob libertatem spreta gladii existimatione dignius faciunt, *Chassan. part. 1. consid. 11. p. 5. Nolden. de stat. Nobil. 10. n. 81. Buxtorff. ad c. 3. A. B. th. 40.* *Finis.*

Th. XXXIX.

Paucis non minus tangendum, quod jure gestantes gladium multis incommodis eximantur, quibus isti subjacent, qui eundem contra prohibitionem sumunt, cum in his quibus jure competit ensis doli mali suspicio cesset, *arg. l. 1. §. ult. D. ad L. Iul. de vi publ.* Etiamsi in loco illicito gestent, quia præsumptio Juris nihilominus pro iis pugnat. Quamobrem hujusmodi notoriè privilegiatus non modo ministris qui eum aggredientes discingere volunt, de facto resistere potest, præcipue si sine speciali Magistratus mandato id fiat, *Decian. l. 8. c. 3. n. fin.* sed & ipse Judex, qui tale quid jussit, conveniri injuriarum ab eodem posse videtur, *arg. l. 33. D. de injur. & famos. libell.*

quia non secundum bonos mores hoc fit, qui tamen in d. l. à Judice requiruntur. conf. *l. 13. §. 2. & 6. Eod.* & *Wesenb. de injuriis n. 5.* adeò, ut apparitor quoque qui aliquem hujus ordinis discinxit, de vi conveniri possit, juxta *Anton. Fabr. in C. suo ad L. Iul. de vi publ. & priv. defin. un.* & *Molina d. 4. disput. 15. n. 2.* confer. insuper *Bart. in l. 5. C. de jure fisci.* & *in l. 6. C. de Profess. & Med.* ut & *Decian. d. l. n. 53.*

Th. XL.

Contraria. Cum contraria, ut notissimum, juxta se posita clariùs elucescant, coronidis loco etiam de contrariis quædam subnectenda erunt. Repugnant autem primò juri gestandi gladii statuta prohibitoria, quæ absque dubio obligant subditos, nisi superior aut universitas atque consuetudo inveterata, (quæ statuto potentior illa silere jubet, *Menoch. de A. I. Q. cas. 25. n. 49.*) cuidam hanc facultatem concesserit, tunc enim speciali inferiorum statuto vix quicquam derogari poterit, *Socinus & alii Tom. 1. Regul. Jur. p. 97.* præprimis, quoniam privilegia ob bene merita in aliquem collata ne quidem à Superioribus absque prægnanti & magnâ causâ revocari possint, *Enenkel. l. 2. de privil. c. 6. & l. 3. c. 7. & 9. Quetta Consil. 13.* Sed & forenses sive extranei obligantur statutis, uti communiter probant *DD. ad l. 9. D. I. & I.* & *Alber. de Rosat. l. 1. quæst. 7. de statut.* quia subditi temporales sunt. conf. *Strauch. disp. de statut. à summo Princ. th. 35.* Utut enim privilegia difficulter auferantur, & multò laudabilius sit ea concedere, quàm concessa denuò adimere, juxta illa quæ *Conring.* habet *in disp. de privil.* nihilominus tamen id fieri posse suadente salute publicâ vix ambigendum. Cum interesse, ut barbarâ voce utar, Reip. variet & restringat jus privatorum, *arg. §. ult. I. de his qui sui vel alien. jur. sunt.* Quamvis omninò diffitendum non sit, cautius procedendum cum iis esse, qui verè incoli non sunt, *l. 3. C. de incol. l. 3. C. qui dari tut. possunt.* conf. *Alderan. Mascard. de gener. stat. interpr. conclus. 6. n. 1. seq.*

Th.

Th. XLI.

Deinde gladii gestandi jus extinguitur amissione dignitum ac functionum, quas quis sustinuit. Ita ob perpetratum delictum Nobiles atque Doctores cingulo privari indicat *Reinking. l.3. class. 2. c. 2. n. 11.* Quod & de illis dicendum, quibus ex certa ratione fuit concessum. Sublatâ enim causâ tollitur effectus, nimirum si sit finalis, non verò si impulsiva, juxta *gloss. ad §. 1. l. 1. D. de postul.* Quin imò abusus quoque licentiæ tollit usum, ut si quis licitè ensem ferens, eodem abutatur per regulam, quâ ille privilegium perdit, qui concessâ sibi abutitur potestate, *l. 9. C. de judic. Hippol. de Marsil. in pract. crim. §. pro complemento n. 9.*

Th. XLII.

Sexui præterea sequiori gestatio gladiorum contraria est. Licet enim non adeò mollis aut debilis à natura effectus sit, quin procacissimæ aliquando cujusvis armorum generis affectationis exempla atque sic vel fortitudinis, vel audaciæ simulacra ediderit. v. *Just.* de Amazonibus *lib. 2. c. 4.* & de Spartanorum uxoribus *l. 25. c. 4. Flor. l. 3. c. 3.* de mulieribus Cymbricis, *Diol. 61.* & *Tac. de mor. Germ. l. 3.* de fœminis Germanis *l. 10. hist.* de Agriensibus in Hungaria, *Natal. Com. l. 6. de Senens. Famia Strada decad. 2. l. 2. Bell. Belg. p. 70.* de Trajectensibus & *dec. 1. l. 7. p. 424.* de Harmelensibus &c. illa tamen non, nisi in extremo necessitatis casu excusationem inveniunt, & summum probant, quod defensio eis etiam armata manu concessa, non quod gestatio licita, & si hæc etiam quibusdam non inconveniens visa sit, illud tamen imitandum, quod cultioribus honestum & decorum est, non, quod una atque altera gens approbat. Nam omninò remotum est à pudore sexus, mulieres gladios gerere & virilibus officiis jungi. *arg. l. 1. C. quand. mul. tut. off. & l. 2. de R. I.* uxoresque à viris, non viros ab uxoribus defendi æquum est, *§. 2. I. de Injur.*

Th. XLIII.

Neque magis conveniens gladius est conditioni vitæ eorum, qui divinis mancipati officiis sunt, *l. 53. §. 1. C. de Episc. &*

Cler. Cum ipsos non modo ab omni strepitu cessare deceat, *Lancellot. l. 1. Instit. Iur. can. t. 49. Cujac. ad rubr. x. de vita & honest. Cler.* sed etiam ab omni gladiorum usu exclusos probet, *C. si quis dist. 36. d. l 53. §. 1.* adeò, ut gladios gestantes irregulares efficiantur & excommunicentur, *C. Clerici 2. x. de vit. & honest. Cler.* Unde Judex Laicus eisdem gladios auferre potest, nec unquam restituere tenetur, *Carol. de Grassis de effect. Cler. effect. 1. n. 862.* Quod in Gallia *l. c.* in Italia & imprimis in regno Neapolitano, *Ricc. Dec. Neapol. 48. 93. 209.* Hispaniâ, *Covarruv. quæst. pract. 33. resolut. ult.* & Ducatu Mediolanensi hodienum observatur, *Chassan. super Consuetud. Burgund. n. 79. &c.* conf. *Jul. Clar. l. 5. recept. sent. §. ult. quæst. 36. n. 26.* Quin interficiens ejusmodi armatum Clericum ad curiam non mittitur, *c 23. x. de sentent. excommun.* quia divinorum ministrorum arma preces & lacrymæ sunt, *c. 23. q. 8.* militantesque Deo secularibus sese negotiis immiscere nequeunt *Molina de brachio Reg. c. 18. n. 42.* Quamobrem Vasalli, quoque eo ipsò, quod Religionis votum assumunt, gladios deponere coguntur, nec eos unquam facilè recipiunt, *2. Feud. 21. & 109.* Cum tamen defensio contra injuriam & vim naturaliter cuilibet sine omni penitus exceptione concessa sit, *l. 3. D. I. & I. l. 45. §. 4. D. ad L. Iul.* idcirco hîc quoque summus necessitatis casus iterum videtur exceptus, ut Clerici non modo per loca periculosa transeuntes gladios ferre, ut probatur *c. dilecto.* ibique *gloss. de sentent. excomm. in 6.* & in specie tenet *Anton. de But. in c. Clerici de vita & honest. Cler.* quem sequitur *Soc. in Regula 30. in 6. fallen.* hinc illud Poetæ:

Et latro & cautus præcingitur ense viator,
Ille sed insidias, hic sibi portat opem.

Sed etiam contra vim tum patriæ tùm sibi illatam gladiis aliisque armis se defendere, *c. 6. de sent. excomm. in 6.* ubi *gloss. & DD. Menoch. de A. I. Q. cas. 394. n. 58.* & inter sacra vim extremam intentantem interficere, protinusve cœpta sacra citra ullam irregularitatem absolvere possint, *Zoannet. part. 1. tripart. defens. n. 12. & 13.* Quod ita tamen accipiendum, si in

si in actu defensionis gladios aliunde apprehenderint, secus si ipsi tulerint, eosque postea in actu defensionis usurpaverint, quia tunc de rixa ac bello cogitâsse videntur, *Aloys. Riccius dec. Cur. Archiepisc. Neapol. 48. fin.*

Th. XLIV.

Arcentur præterea à gladiorum gestatione nominatim Mercatores, *l. un. c. negotiatores ne militent. 2. Feud. 27. §. 5.* quoniam mercatura dignitati officere ejusque exercitium nobilitati contrarium videtur, *l. 31. C. de locat. l. 1. C. de natural. liber. l. 3. C. de commerciis.* ibique *Comment.* conf. quæ præter *Bodin. 3. de Rep. 8.* de mercatura plebejis relinquenda asserunt, *Kirchner. disp. de Rep. 13. th. 1. P. Gregor. 4. de Rep. 7. n. 5. Mynsing. 6. observ. 54.* vel saltem quia generali legis prohibitione mercatores continentur neque in numero exceptorum, (sive dignitatis rationem sive muneris necessitatem respiciamus) reperiuntur; adeò ut in ipso quoque itinere Imp. Fridericus I. iis gladios tantum sellæ alligare, vel super vehiculum ponere, non verò accingere permittat, *d. §. 5. 2. Feud. 27.* Sed tamen de cœtero, sicut aliàs in æstimatione dignitatis vis consuetudinis attenditur maximè *Guilielm. de mont. ferrat. tr. de success. reg. dub. 1. n. 26. Guttierez. 4. practicabil. quæst. 16. n. 137.* Sic etiam hic non omnino spernenda est, *Coll. arg. Tit. de exercit. act. th. 4.* Ex quibus patet, quod de reliquis opificiariis minus dubium sit, quin à gestatione gladiorum Jure Civ. arceantur, maximè si alicubi locorum ut dignitatis insigne habeantur, *l. 6. C. de dignit.*

Th. XLV.

Hinc tantò magis ab isto honoris auctoramento excluduntur non modo famosâ sententiâ damnati ob vitæ scelus ac turpitudinem, *l. 2. C. d. Tit.* & bajuli, cerdones aliique abjectissimæ conditionis homines, *l. f. C. ad L. Jul. de vi publ.* Sed & jam Judæi omnium honorum atque dignitatum incapaces, *l. ult. pr. C. de Judæis,* (qui pro gladiis clavum f. annulum flavum gestare debent, *Ordinat. Polit. de A. 1530. tit.* von Juden-Kleidung / & Hæretici *l. 1. l. 4. l. 7. & passim C. de Hæret.* Quibus adjunguntur denique peregrini, qui incapacitate

publicorum & civilium jurium gladios in Rep. portare prohibentur, v. *Godofr. ad l. 1. C. de hæred. instit. Bodin. 1. de Rep. 5. n. 47.* nisi quatenus Legationis, aliove munere cum dignitate conjuncto in ea funguntur.

Th. XLVI.

Sicut autem contrarietas in personis, ita nec minus illa in locis tàm sacris, quàm profanis reperitur. Intra templorum enim ac Monasteriorum septa gladios gestare sine Præpositorum licentia nemini licet; *Clement. 1. §. quia verò. vers. præfatæ.* & ibi *Cardinal. de stat. monach.* quod à supremi Numinis altaribus ac templis ad areas quoque, porticus, domos, cellulas hortulos & balnea, *l 3. § 1. C. de his qui ad Eccles. confug.* ibiq; *Godofr. verbo s. in cellulis* &c. extenditur. Sed nostris tamen moribus in Germania non solum gladiis accinctis (præterquam quod eosdem religiosiores & civiliores ad sacram Synaxin & susceptionem infantum è sacro lavacro accessuri deponunt) sacra frequentare licet sed & in pluribus Imperialibus Civitatibus omnes cives gladiis instructi sub pœna (sicut Argentorati mense Octobri 1643. factum) concionibus interesse coguntur, ut ad quoslibet casus subitos prompti inveniuntur, v. *Rittershus. de jure asyl. c. 7. n. 5. p. 106.* maximè si motus aliqui in provincia existant aut metuantur, vel hostilis exercitus oberret. Cæterum notatu dignum est, quod in *A. B. c. 2. §. 1.* à Serenissimis Electoribus Secularibus requiritur, ut Electione Rom. Regis Francofurti in templo D. Bartholomæi omnes cum tota familiâ tempore præstandi juramenti inermes coram altari consistunt. Quod an religioni detur, an securitati? an utrique? an libertati ferendorum suffragiorum? incertum est, cum commentatores locum istum sine ulteriori disquisitione prætermittant. Quod & Limnæus, quia præ cæteris aliàs diffusissimus est facit, *l. 2. c. 3. n. 41.* ubi Electionis ceremonias exhibet. Illud vero certum est, istud pessimi exempli prælium in Ecclesia Goslariensi inter Hildesiensis Episcopi & Fuldensis Abbatis ministros armatâ manu cum multorum cæde A. 1063. commissum

missum *Cluver. in Heinrico IV. p. 504. Godofred. part. 6. Hist. Chronol. p. 549.* Sequentibus Impp. cautelam hanc non immeritò suadere potuisse.

Th. XLVII.

Ex locis profanis; gladii inferendi non sunt Palatio Principis, *arg. Tit. C. de palat. & domib. domin. Laudens. tr. de princ. privil 632. l. 2. Feud. 27. Angelus in l. 9. D. de vi publ.* conf. *Dio in Claudio, Xiphilin. in Nerone Tac. 4. Ann. 21. 11. Ann. 22. & 15. Ann. 32.* Sed ejusmodi tamen consuetudinem omisit Vespasianus, *Suet. Vit. Vespas. c. 12. f.* nec dum hodie Aula Imp. scrupulosè urget. v. *Autor Status Regim. Imp. c. 8. 64.* Licet in aliis Aulis, ubi neque Supremi Numinis in his terris Vicarii à mucronibus monstrorum sceleratissimorum satis tuti sunt, etiamnum observetur sollicitè. conf. *Vincent. Lupan. de Magistr. Francor. l. 1. Tit. de Rege Ribaldorum & Præposito hospitii. Olear.* in der neuen Moscauischen Persischen Reise-Beschreibung *de Magno Muscoviæ Duce, p. 27. Adam Wenner* im andern Theil Constantinop. Reise *de Tyranno Turcico p. 56.* & *Hubert. Thomam. de Senatu Veneto. l. 7. annal. Friderici II. Palat. 143.* Cæterum an stante jure, ne Ensem gestare liceat in Palatio Principis, hoc & absente Principe sit intelligendum? contra negantem *Petr. Plazam. l. 1. epit. delict. c. 8.* asserit. *Menoch. de A. I. Q. cas. 394. n. 40. Decianus* verò *tr. Crimin. lib. 8. c. 3. n. 61.* distinguit: An de palatio statutum demonstrativè, ut potestatis Palatium, vel conditionaliter, si aderit potestas, loquatur, istoque casu, ne absente quidem potestate, gladios inferre licitum esse, hoc verò, absente potestate, neminem pœnæ obnoxium fieri judicat. conf. *Tiraq. de Nobil. c. 20. n. 65.* qui simul adducit doctrin. *Bar. in l. 2. f. D. de auro & argent. leg.* & sequi dicit *Jas. in l. ejus, qui in provincia, in ultima col. D. si cert. pet.* & sequitur etiam *Plaza l. c. n. 25.*

Th. XLVIII.

Deinde Prætoria seu Curiæ, quia ut à reliquis affectibus, ita etiam à metu immunes esse debent, *l. 3. C. de metat. & epidemet.* gladios non admittunt. De Magistratu enim vel Senatoribus ita disposuit *Theodos. Imp. in Codice Theodos. l. 14.*

tit.

tit. 10. *l.* 1. ne ullus eorum habitum sibi militarem vindicaret, sed deposito chlamydum terrore, quieta collobiorum, & penularum indueret vestimenta &c. Quamvis lex ista non tàm speciatim ad Prætoria, sed ad totam Urbem Rom. spectat. Horsum sanè afferri potest illud *Taciti l. 6. annal. c. 1.* ubi cum Togonius Gallus Tiberium Imp. rogaret, ut Senatores deligeret, quorum viginti sorte ducti salutis ipsius tuendæ gratiâ ferro accingerentur, respondit ille: Quam deinde speciem fore sumentium in limine Curiæ gladios? Nec minus, quod *Livius lib. 8. c. 5.* recenset, cum L. Setinus Latinorum Legatus à Romanis petere auderet, ut alter Consulum è Latio eligeretur, T. Manlium Romanorum Cos. adeò irâ exarsisse, ut jurârit; Si tanta dementia Patres Conscriptos cepisset, ut à Setino leges acciperent, gladio cinctum se venturum & quemcunque in Curia Latinum vidisset suâ manu interfecturum: quæque his similia sunt. Hodiè tamen, in pacatis Rebusp. quia mutuæ oppressionis ac violentiæ metus cessat, omninò non ipsi Magistratus tantum, sed honoratiores etiam ministri, itidemque illi, qui non dignitatis sed custodiæ ergò, adsunt, in Curiis gladios gestare solent. Quantum nunc ad subditos, ne militi quidem ad Palatium (i. e. forum judiciale vel curiam, *arg. l. 2. Feud. c. 46. An apud Curiam Domini vel judicem* &c.) gladium ferre licet, ex constitutione Friderici Imp. 2. *Feud. 27. §. 5. f.* Imò ne nobili quidem *Tiraquell. n. 73.* Sicut receptum in judicio Equestri Silesiaco, im Schlesischen Ritter-Recht und Ehren-Gericht / apud *Volckmannum* ut antequam quis admittatur, Ehe er vor die Ritter-Banck vortritt / deponere gladium necesse sit. v. *Georg. Wentzki* vom Schlesischen Ritter-Rath und Ehren-Gericht / *p. 37.* Neque huic dissimile est, quod *Decianus d. l. ex Tiraq. modo citati c. 20. n. 74.* de Venetis dicit, illos non concedere, ut quisquam etiamsi miles sit, vel quacunque dignitate præcellat, in Collegio Principis vel Aulâ, ubi Senatus convenit, gladium gestet, sed eum extra portam deponendum esse. conf. de Mediolanensium constitutione *Menoch. de A. I. Q. d. cas. 394. n. 38.* Et de ritu ponendi apud Magistratum ferri, *Lips. in Elect.*

cap.

cap. de Littoribus. Exterorum tamen alia causa esse videtur, ad quorum dignitatem sine dubio respiciendum est, præsertim quia locorum consuetudines variant. An verò tanto honore, ut gladiis accincti coram Magistratu appareant, prosequendi sint, vel non, docet *Marselaer lib. 2. legati dissert. 12.* Cæterum cum in his locis Ensem ferre non liceat, multò minus stringere eundem vel nudare impunè erit. v. *Carpz. part. 1. quæst. Crim. 40. n. 30.* & *Besold. thes. pract. in voce* Burgfriede. *vers. interdum.*

Th. XLIX.

Detrectant insuper Conventus & Comitia publica gladiorum gestationem. v. omninò *Tiraquell. de Nobil. c. 20.* Neque ignota est lex illa Charondæ Thurii sine limitatione præscripta; ne quis cum ferro in concionem intraret: Quam cum ipse violasset ferro districto incubuit, *Val. Max. l. 6. c. 5. Exemp. ext. 4.* Quamvis alii factum hoc Zeleuco Locrensium, alii Diocli Siracusiorum LLatori asscribant, *Tiraq. l. c. num. 7.* Sic cum in Sigismundi Poloniæ Regis electione Zomoiscius aliique renovato ultionum per commoditatem interregni sensu, ne injuriis expositi essent, quasi militari comitatu ad Comitia Regni venissent, non absque singulari animorum contentione verborumque asperitate cum Lituanorum Legatis aliquot dies sunt traducti: objicientibus illis, se non ad ferale bellum, sed legitima pacificave novo Regi creando Comitia profectos, proindeque in Senatum Polonum, nisi omnis prius armatura deposita esset, venire detrectantibus, *Thuan. l. 88. histor.* Attamen, quando timetur, ne in congregatione civium, motus aliquis exoriatur subitò, tùm comitia quoque & conventus armati consueverunt indici. Sicut de Germanis quondam *Tac. c. 11. de moribus Germ.* & de Gallis *Liv. l. 21. c. 20.* referunt. Verum enim verò hoc non immeritò Christiana abrogavit posteritas, *Constit. Imp. Pipini l. 2. Leg. Longobard. t. 46. de armis infra pro intra patriam non portandis.* vel ad placitum, *leg. 1. Imp. Pipin. ut nullus ad mallum.* (h. e. ad conventum generalem, *(Voss. l. 2. d. vitiis serm. c. 12. p. 24.* vel majus judicium *Lindenbrog. in indice ad leges antiquas.)*

Th. L.

Denique non in Conviviis tantùm gladii, ne calefactis vino cerebris visi inter temulentos cupidinem sui moveant, *Tac. 1. hist. 80.* ibique *Lips. in not. 150.* deponi consueverunt, sicut de Telemacho *Homer. Odyss. π.* refert & de Atheniensibus *Thucydides l. 1. Meurs. p. 2. Exerc. crit. c. 9.* nisi quod contrarium à majoribus nostris ap. *Tac. de morib. Germ. c. 22.* ibique *Lips. & Athen. l. 4.* legitur, & hodienùm in tabulis Principum observatur, sed & in ipsis quandoque castris usus gladiorum interdictus cernitur. Tale quid enim præter disciplinam Turcicam, de qua *Bodin. l. 4. de Rep. c. ult. p. 487. vers. an Turcarum legibus &c.* exhibet *Otto Frising. l. 2. de rebus gestis Friderici I. c. 15.* conf. *Curt. l. 4. c. 13. n. 21. Carol. à Mansfeld, magister. milit. tr. 2. part. 1. c. un.* Cæterùm fuerant omninò adhuc dicenda quædam de tempore quia gladios portare in defensionem facilius permittitur noctu, ubi periculum non tàm citò cognosci atque caveri potest, quàm interdiu. conf. *Tusc. lit. D. concl. 243. n. 8. & sup. th. 27.* Sed cum instituti atque temporis ratio plura persequi prohibeat; hîc subsistens lampada aliis trado, quibus & Divinum ingenium & limatissimum est judicium: uberrimâ tamen spe fretus, fore ut B. L. pro bonitate suâ hæc tenuia propitiori dignetur vultu. Summo autem rerum Satori & Arbitro pro concessâ Divinâ gratiâ aliisque innumerabilibus benefactis suis sit Gloria, Laus, & Honor in sempiterna secula.

ERRATA. In præf. p. 2. l. 17. leg. divini Numinis. th. 3. l. 4. leg. aspiciendus erit. th. 6. l. 6. leg. ad L. Jul. d. adult. th. 9. l. 27. leg. merum Imperium. th. 12. l. 19. leg. fin. th. 13. l. 8. l. exerc. th. 14. l. 22. l. par. l. 23. l. Saxons & pas. th. 15. l. 7. leg. Regem Bohemiæ. th. 16. l. 7. l. assidet. th. 17. l. 27. l. nec non. th. 20. l. 5. l. imprimé à Paris l'An. l. 9. l. maisons. l. 12. le rance. l. 14. l. premiere. l. 18. l. hinc est. th. 24. l. 2. l. illustres & l. 11. l. ignor. th. 26. l. 6. l. discrepet. l. 15. l. d. Comitiis & l. ult. immunitatum. th. 27. l. 17. leg. l. 4. th 28. l. 27. l. haberi. th. 29. l. 7. l. post erit inf. quæ de & in qq. th. 30. l. 31. cum & gladium amittendum. th. 31. l. 4. l. fœminea & l. 18. leg. reg. 47. th. 33. l. 6. l. ut armorum & l. ult. leg. c. 6. th. 38. l. 8. leg. §. 8. & l. 15. l. dextrum. th. 39. l. 16. leg. d. tom. 4. th. 40. l. 14. leg. de J. & J. l. 18. ea non l. 24. incolæ. th. 42. l. 8. leg. Thuan. l. 10. th. 43. l. 24. leg. d. J. & J & ad L. Aquil. th. 46. l. 15. l. inveniantur. l. 19. ut in. l. 22. consistant. th. 48. l. 8. l. spectet. Cætera candidi Lectoris Dexteritas ipsa ad rectum fingere non gravabitur.

COROLLARIA.

I.

Juri & Justitiæ non est conveniens ut repressalia concedantur.

II.

Pro defensione rerum s. bonorum non æquè ac pro tuendo corpore invasorem occidere licet.

III.

Ad alterius etiam extranei in mortis periculo constituti defensionem suscipiendam tenemur.

IV.

Filius emancipatus in patris testamento testis esse potest.

V.

Infamis Procuratoris officio in judicio fungi nequit.

VI.

Advocati munus nobilitati necquicquam derogat.

VII.

Fœminæ quoque possunt concedere Feuda.

IIX.

Qui artibus vilibus utitur, nobilitatem perdit.

IX.

Principi bellum gerenti non licet fortalitium vel civitatem, in vicini Principis solo pacato sitam, arcendi periculi causa occupare eique præsidium imponere.

X.

Pœna suspendii in furibus non est injusta.

ENsiferos nobis dum sistis; comprecor, enses
Et Galli & Turcæ frangat ut Omnipotens.

Honoris ergo scrib.

CASPAR SAGITTARIUS, D. P.P.
Acad. h. t. Rector.

JUra ferundi ensis totus nunc ensifer orbis
Consurgens, ductu discit, Amice, tuo.

Grat. app.

JO. SCHILTER.

UNde aliis, cædes, & mille incommoda surgunt,
NICLAIDES laudum præmia ùt indè refert?
Næ, sic Vir Sapiens, &, quæ sunt pessima, in usus
Vertere scit doctâ cum ratione suos.

M. Theophilus Colerus,
Superint. Saxo-Jen. Gen. Consist. Ducalis Ass. & ad D. Mich. Pastor.

NUnc Tibi conciliat magnas facundia laudes
Et dotes animi prædicat Alma Tui.
Curia Te laudet, mirentur rostra fluentem
Linguam, & percellant verba diserta reos.
Præmia Diva *Themis* decernit debita factis,
Pulchræ ut virtutis stent documenta Tuæ.

f. l. m. q.

Henr. Balth. Roth/ D.

ET, NICLAE, paras celebrare hîc Ense potentes,
enses qui summâ dexteritate gerunt?
Gratulor. Insistas cœptis; ac indè favorem
Saxonis Ensiferi, grataque plura precor.

Nobilissimo Politissimoque Dn. NICOLAI, Amico pl. colendo, de egregio eruditionis specimine grat.

Augustinus Henricus Faschius, D.
Anat. Chir. & Bot. P.P. Arch. Duc. Sax.

Navita

NAvita de ventis, de tauris narrat arator,
Qui gladios rectè gestent ostendis Amice;
Nam Tua jamdudum meruit, quod cingeris ense
Virtus, hæc plures Tibi conciliabit honores.

Nob. Dn. Autori Fautori ac Amico suo singulari affectu æstimando grat. appon.

Joh. Bernhardus Friese/
Phil. & U. J. D. Præf. Jen.

FOrtes ensiferos, quos Martia prælia laudant
Imprimis, tradis, quâ sint ratione capaces.
Hâc ratione paris laudem, decus, ornamentum
Certè insigne TIBI: TIBI lucida Numina prosint!

Nobiliss. Dn. Respondenti, præsentis Disputationis Authori, Fautori ac Amico suo honoratiss. gratulatur

Joh. Christoph Münch/ D. Curiæ
Provincialis ac Illustr. Reg. Sax. Jen.
Adv. Ordin.

Al Nobilissimo, & Eruditissimo

Signor Rispondente, & Autore, Amico, e Fautor mio honoratissimo.

LO Specchio con l'inscrittione, *cunctis æque fidum*, ci esprime un'animo leale e sincero; con l'inscrittione, *omnibus omnia*, dimostra gli affetti d'un cuor generoso, benigno, e caritativo; Col motto, *minima reddit*, rappresenta l'Idea d'un animo grato: con le parole, *accipit, & reddit*, ci dà l'Idea di chi communica al Mondo le sue dottrine, esponendo al publico quei lumi, onde il proprio Intelletto si trova illustrato; e finalmente lo specchio concavo, che ricevendo lo splendore de' raggi solari tramanda chiare vampe d'intorno, con la sentenza, *Mostra ne' Lampi altrui la sua chiarezza*, è bellissima imagine di quei Signori Autori & Rispondenti, che sotto Presidi Eminenti disputando, e ricevendo dal

loro

loro presidio autorevole dignità e lustro, fanno comparire e campeggiare in tal occasione la finezza de' loro talenti. Tutti questi Concetti sono stati impressi nell'animo mio, & espressi nella gentilissima Conversatione, ch'ella si compiacque essercitar meco all'evolte; e nel presente essercitio; Imperciochè se in questo ci scuopre i sblendididissimi lumi del suo sublime ingegno, ornato di varie, e solide dottrine, in quella fà vedere come in un tertissimo, e purissimo specchio un'animo civilissimo, tutto candore, e dedito à gli atti della beneficenza verso ciascuno; Il che havendo io esperimentato in me medesimo; la gratitudine, à lei dovuta, non mi permetteva di celar al Mondo una tal verità, e di non confessarmi per sempre con la presente

Di V. S.

affettionatissimo, & obligatissimo come anche prontissimo à servirla

Carlo Casta, D. P. P.

NOn nisi quem cinxit Virtutis pulchra Corona,
Ense decet cingi: Dicier ore sole.
Qui sint *Ensiferi*, Tua Dissertatio monstrat:
Ergo, queîs dignus, præmia pulchra feres.

Brevibus hisce prolixum suum erga Nobilissimum Dominum Authorem Commensalem suum honoratissimum contestari voluerunt affectum

Excellent. Dn. D. Frisii Præf. Jen. COMMENSALES.

